

prof. dr hab. Elżbieta Pakuła-Kwak
dziedzina sztuki
dyscyplina: sztuki plastyczne i konserwacja dzieł sztuki
Akademia Sztuk Pięknych im. Jana Matejki w Krakowie
Wydział Architektury Wnętrz

Kraków, czerwiec 2023

Recenzja rozprawy doktorskiej mgr. inż. arch. Kacpra Ludwiczaka
sporządzona w związku z wszczętym w dniu 23 marca 2023 r. postępowaniem w sprawie
nadania stopnia doktora (uchwała nr 16/23 z dnia 19 kwietnia 2023 r. Rady ds. stopni
w Akademii Sztuk Pięknych w Gdańsku)

Tytuł rozprawy: „Oswajanie blokowisk”

Promotor: prof. dr hab. sztuki, dr inż. architekt Jacek Dominiczak

Recenzję sporządzono na podstawie następujących materiałów:

- „Oswajanie blokowisk”, rozprawa doktorska, autor: Kacper Ludwiczak, promotor: prof. dr hab. sztuki, dr inż. architekt Jacek Dominiczak, Szkoła Doktorska Akademii Sztuk Pięknych w Gdańsku, 2022
załączniki do rozprawy: film – Przymorze Wielkie, badanie ankietowe – blokowisko bezpośrednio
- nota biograficzna: Kacper Ludwiczak
- informacje o osiągnięciach i dorobku naukowym (Wykaz osiągnięć naukowych lub artystycznych osoby ubiegającej się o nadanie stopnia doktora sztuki)
- Kacper Ludwiczak – Przebieg pracy naukowo-zawodowej
- opinia promotora
- płyta CD zawierająca rozprawę doktorską oraz portfolio/Kacper Ludwiczak.

Sylwetka Kandydata

Kacper Ludwiczak studiował architekturę i urbanistykę na Wydziale Architektury Politechniki Gdańskiej oraz na Technische Universität Wien. W 2013 roku otrzymał I nagrodę w konkursie *Najlepsza Praca dyplomowa wykonana na Wydziale Architektury Politechniki Gdańskiej* organizowanym przez Stowarzyszenie Architektów Polskich. W 2014 roku był nominowany do nagrody SARP w konkursie *Doroczna Nagroda im. Zbyszka Zawistowskiego Dyplom Roku*. Przebieg pracy naukowo-zawodowej Kandydata wskazuje na jego wielopłaszczyznowe doświadczenia projektowe i artystyczne oraz zaangażowanie w szeroko rozumianą promocję architektury w społeczeństwie. W latach 2012-2014 pracował w biurze projektowym *Industria Project* na stanowisku architekta; w latach 2014-2016 w Pomorskim Stowarzyszeniu Projektantów POCOTO na stanowisku projektanta mebli i tutora. W ramach współpracy

z POCOTO i Centrum Sztuki Współczesnej Łaźnia w Gdańsku prowadził warsztaty projektowe oraz realizował własne projekty instalacji w przestrzeni publicznej (np. instalacja *Przesuń sobie* zrealizowana w ramach wydarzenia *Gdynia Playground Interakcja*, 2015 r.). W latach 2016-2019 pracował w biurze projektowym *MAE Multimedia Art Education* na stanowisku projektanta wystaw muzealnych; w 2019 roku w biurze projektowym *Roark Studio*, w latach 2019-2022 w biurze projektowym *WXCA* na stanowisku architekta. W latach 2019-2022 zajmował się pracą naukowo-badawczą w ramach programu Szkoły Doktorskiej ASP w Gdańsku. Obecnie pracuje na Wydziale Architektury Politechniki Gdańskiej.

Kacper Ludwiczak jest współorganizatorem wyjazdów naukowo-studialnych *Urban Safari* (2012, 2014 r.), prowadzi i bierze udział w warsztatach projektowych i wystawach; ma w swoim dorobku wiele nagradzanych projektów konkursowych, np. *Konkurs urbanistyczno-architektoniczny na opracowanie koncepcji zagospodarowania Placu 5 Rogów w Warszawie* w którym otrzymał 1 nagrodę (konkurs międzynarodowy, organizowany przez Miasto Stołeczne Warszawa w 2016 r.).

Rozprawa doktorska

Tytułowe „Oswajanie blokowisk” oznacza modyfikację przestrzeni osiedli mieszkaniowych realizowanych w Polsce w drugiej połowie dwudziestego wieku. W rozdziale „12 MILIONÓW” Kacper Ludwiczak pisze: „Celem pracy jest zdefiniowanie przestrzennych problemów blokowisk wraz z opracowaniem koncepcji projektowej podejmującej próbę ich rozwiązania. Swoimi badaniami zamierzam «odczarować» negatywny wizerunek osiedli peerelowskich, wskazać i zdefiniować zawarte w nich potencjały, a następnie – poprzez poprawę jakości życia mieszkańców – sprowokować zmianę postrzegania przestrzeni blokowisk”.

Układ rozprawy doktorskiej jest czytelny, pozwalający w pełni na ocenę niezwykle starannie prowadzonego procesu badawczego. Kandydat jasno określa i systematyzuje rozległy obszar badań. Praca zawiera następujące treści: wprowadzenie – „12 MILIONÓW”, w którym autor przedstawia „uzasadnienie podjęcia tematu”, „przedmiot pracy badawczej”, „zakres pracy badawczej”, „problem badawczy”, „cel pracy badawczej”, „metodologię”; kontekst – „UTOPIA”, w tym: „teoria modernizmu”, „blokowiska”, „uzasadniona/nieuzasadniona fascynacja”; część pierwsza: badania analityczne – „ZROZUMIENIE PRZEZ MYŚLENIE”, w tym: „aktualny stan badań”, „typologia blokowisk”, „wnioski z badań *zrozumienie przez myślenie*”, „HIPOTEZA PRACY”; część druga: badania uczestniczące – „ZROZUMIENIE PRZEZ DOŚWIADCZENIE”, w tym „przestrzeń”, „estetyka”, „tożsamość miejsca”, „wnioski z badań *zrozumienie przez doświadczenie*”, „TEZA PRACY”; część trzecia: próba projektowa – „PLAN NAPRAWCZY”, w tym: „koncepcja reurbanizacji osiedla Przymorze Wielkie”, „masterplan osiedla C”, „projekt zagospodarowanego blok kwartału”; zakończenie – „PODSUMOWANIE”, które zawiera „odповідź na postawiony problem badawczy”, „możliwości zastosowania koncepcji projektowej w praktyce (możliwości projektowe, możliwości formalne, możliwości finansowania)”, „perspektywy kontynuacji badań” oraz „ZAKOŃCZENIE”. Załączniki do rozprawy stanowią: film „Przymorze Wielkie” i „badanie ankietowe: blokowisko bezpośrednio”.

Kandydat, w krytycznej analizie badanego zjawiska osiedli mieszkaniowych odwołuje się do wybranych tekstów źródłowych, informacji zamieszczonych na stronach internetowych oraz własnych doświadczeń życiowych i projektowych. Bibliografia zawiera 21 publikacji książkowych i 10 artykułów. Istotne znaczenie dla prowadzonych badań naukowych miały wykłady prezentowane w Akademii Sztuk Pięknych w Gdańsku.

Po zakończeniu Drugiej Wojny Światowej warunki ekonomiczne i społeczne wymusiły standaryzację architektury i uprzemysłowienie budownictwa. Osiedla mieszkaniowe stały się jedyną drogą do zaspokojenia głodu mieszkaniowego wielkich mas ludności zróżnicowanej społecznie i kulturowo, która gwałtownie napływała do miast. W Polsce, odgradzonej od świata zachodniego murem socjalizmu, zanikały głęboko humanistyczne idee wczesnego funkcjonalizmu i modernizmu.

Miasto się odrębało.

Ja wywindowany.

Na dziewiąte (...)

Miron Białoszewski, *Moje nowe miejsce*

Kacper Ludwiczak omawiając kontekst powstawania blokowisk, wprowadza własny termin – *(nie)modernistyczne osiedle mieszkaniowe*. Pisze: „Termin ten w syntetyczny sposób charakteryzuje blokowisko jako osiedle powstałe z modernistycznych koncepcji planowania przestrzennego, które w procesie projektowania lub realizacji stało się ich zaprzeczeniem. Niekompletność wobec idei wyjściowej stanowi nadrzędną cechę wszystkich blokowisk”. Stwierdza, że stan „niekompletności” nie jest jednorodny; niektóre osiedla posiadają wyraźnie ukształtowaną tożsamość samowystarczającego *miasta w mieście*, dzięki dobrze zaprojektowanym i zrealizowanym rozwiązaniom przestrzennym zapewniającym zielone tereny rekreacyjne, przestrzenie publiczne i szeroki dostęp do usług. Kandydat w sposób obiektywnie naukowy i jednocześnie wrażliwy diagnozuje wszelkie aspekty zamieszkiwania w badanych środowiskach. W oparciu o niezwykle szeroki zakres działań i doświadczeń ujawnia poglądy i określa potrzeby mieszkańców Przymorza Wielkiego; weryfikuje powszechne, często mylne i krzywdzące opinie wypowiedane na temat *(nie)modernistycznych osiedli mieszkaniowych*.

Cel pracy – *oswajanie blokowisk* – jest wysoce humanistyczny, zmierzający do znaczącej poprawy jakości przestrzeni gdańskiego osiedla Przymorze Wielkie, jak również do wskazania sposobów naprawy blokowisk w ogóle. Kacper Ludwiczak posiada wszelkie kompetencje, by taki cel osiągnąć. Przyjmuje dwie zasadnicze metody badawcze: badania analityczne – *zrozumienie przez myślenie* oraz badania uczestniczące – *zrozumienie przez doświadczenie*. W badaniach analitycznych wskazujących wielość i złożoność sposobów *oswajania blokowisk* wprowadza własną klasyfikację prowadzonych działań, dzieląc je na trzy grupy: działania przestrzenne, działania społeczne i działania programowe. Prezentuje 10 wybranych przykładów wyżej wymienionych działań z okresu 1983–2012. Wskazuje, że działania przestrzenne i społeczne poprawiające jakość przestrzeni blokowisk prowadzone są z inicjatywy oddolnej – przez osoby prywatne, wspólnoty sąsiedzkie lub stowarzyszenia pozarządowe, tym samym ich zasięg jest lokalny. Całościowe *oswajanie blokowisk* w dużej

skali wymaga działań prowadzonych z inicjatywy odgórnej – konieczne jest zaangażowanie samorządów lokalnych czy instytucji państwowych. Pozytywnym przykładem działań programowych z inicjatywy odgórnej jest rewitalizacja osiedla *Ahrensfelder Terrassen*, zrealizowana przy wsparciu rządu Republiki Federalnej Niemiec. Kandydat podkreśla, że tego typu działania w Polsce należą do rzadkości. Osiedle Sady Żoliborskie I jest jednym z nielicznych osiedli objętych ochroną konserwatorską z inicjatywy odgórnej – Miejskiego Konserwatora Zabytków w Warszawie; stwierdza, że „Brak ochrony konserwatorskiej, czy też brak jakichkolwiek regulacji w zakresie modyfikacji struktur przestrzennych większości blokowisk, skutkuje niekontrolowanym dogęszczaniem zabudowy”.

I etap badań – *zrozumienie przez myślenie* – dotyczący aktualnego stanu badań nad tematem, ma zwięzłą, logiczną strukturę z wyraźną klasyfikacją problemów powiązanych z konkretnymi zjawiskami. W działaniach przestrzennych Kandydat wyróżnia: odkrywanie potencjałów, identyfikację z miejscem, adaptację i modyfikację; w działaniach społecznych – akcje artystyczne i partycypację, w działaniach programowych – informację, ochronę dziedzictwa, estetyzację i rewitalizację. Analizowane przykłady świadczą o ciągle aktualnej potrzebie poprawy jakości przestrzeni osiedli mieszkaniowych i wskazują drogi prowadzące do jej *oswajania*. Szczególnie istotne dla Kandydata są działania programowe prowadzone z inicjatywy odgórnej; działania te traktuje „jako brakujące ogniwo działań zmierzających do oswajania blokowisk w Polsce”.

Istotnym elementem pracy badawczej, jak również przyszłych działań projektowych, jest autorska typologia blokowisk, która została stworzona w oparciu o porównanie planów osiedli mieszkaniowych. Kacper Ludwiczak w syntetyczny sposób przedstawia stan aktualny przestrzeni blokowisk. Definiuje charakterystyczne typy *(nie)modernistycznych* osiedli, bazując na przyjętych w pracy badawczej kryteriach typologicznych, takich jak: struktura przestrzenna, układ zabudowy, wysokość zabudowy, nasycenie funkcjonalne. W graficzny, czytelnie kodowany sposób przedstawia trzy podstawowe typy blokowisk: zwarty, rozproszony i gronowy; wyróżnia ponadto typ eksperymentalny, charakteryzujący się nietypowymi rozwiązaniami urbanistycznymi. Uwidocznienie wspólnych cech układów przestrzennych osiedli może służyć jako podstawa do ich modyfikacji w oparciu o przykładowe wzorce. Autorskie wzorce nowych przestrzeni blokowisk Kandydat przedstawia w „próbie projektowej”, zgodnie z przekonaniem, że „w przestrzeniach tych zakodowana jest humanistyczna myśl modernizmu, będąca potencjałem do wprowadzenia korekty umożliwiającej poprawę jakości życia w blokowiskach”.

II etap badań – *zrozumienie przez doświadczenie* – został przeprowadzony w formule badań uczestniczących. Kacper Ludwiczak w ostatnim roku pracy nad doktoratem zamieszkał w przestrzeni będącej obiektem opracowania – na dziesiątym piętrze majestatycznego, dominującego nad otoczeniem falowca Przymorza Wielkiego. Jest przekonany, że „droga do zdiagnozowania oraz oswojenia blokowisk prowadzi przez doświadczenie. Zrozumienie *(nie)modernistycznych osiedli mieszkaniowych* wymaga obcowania z nimi twarzą w twarz – zanurzenia się w badanej przestrzeni, zatraceniu dystansu, wzięcia się w codzienność”. Doświadczenie życia w falowcu w celach badawczych jest dla Kacpra Ludwiczaaka swoistą konfrontacją z wyidealizowaną przestrzenią blokowiska, w której się wychował i dorastał.

Charakterystyczne dla Kandydata, głęboko pozytywne odczuwanie przestrzeni (*nie*)modernistycznego osiedla zostało wzbogacone kolejnymi warstwami doświadczeń i profesjonalnej wiedzy. Znamienne są słowa kończące wypowiedź o przestrzeni: „Zamieszkując na Przymorzu Wielkim i badając doświadczalnie przestrzeń tego konkretnego osiedla, czułem się tak, jakbym badał przestrzeń wszystkich blokowisk”. Bezpośrednia obserwacja przestrzeni między blokami osiedla C prowadzi do zdiagnozowania sytuacji i sformułowania określenia *stojące przestrzenie* – bezkierunkowe i pozbawione nurtu. Kacper Ludwiczak zakłada, że ich transformacja w *płynące przestrzenie* może stać się drogą do *oswojenia blokowisk*. Badając źródła tożsamości miejsca, obserwuje codzienne zachowania mieszkańców, prowadzi z nimi swobodne rozmowy. „Fragmenty dziennika badacza” doskonale uzupełniają naukowo-badawczą narrację i, podobnie jak film „Przymorze Wielkie”, nadają jej wiarygodność i bezinteresowne piękno.

W części trzeciej zatytułowanej „próba projektowa” Kacper Ludwiczak przedstawia oryginalny plan naprawczy osiedla C, które, podobnie jak osiedla Przymorza Wielkiego – A, B i D, ma kompozycję przestrzenną opartą na „zestawieniu dwóch typów budynków mieszkalnych – pięciokondygnacyjnych, oszczędnych w formie bloków i jedenastokondygnacyjnych, bogatych plastycznie i dominujących przestrzennie falowców”. Na podstawie prowadzonych badań uczestniczących Kandydat twierdzi, że „poszczególne osiedla stanowią odrębne, samodzielne organizmy miejskie o silnie zarysowanej unikalnej tożsamości”. W koncepcji reurbanizacji całego osiedla proponuje przeniesienie komunikacji kołowej i miejsc postojowych poza obręb osiedla i uwolnienie wewnątrz osiedli dla ruchu pieszego. W dysertacji pisze: „Separując ruch kołowy od ruchu pieszego, traktuję blokowiska jak obszary zabytkowych miast, w których drogi dojazdowe i parkingi zlokalizowane są na obrzeżach, podczas gdy ruch ludzki odbywa się pieszo – precyzyjnie zaprojektowaną sekwencją *urbanistycznych wewnątrz miejskich*”. Zgodnie z zasadą kolejnych przybliżeń, do szczegółowego opracowania wybiera osiedle, w którym zamieszkał. Kompozycja przestrzenna osiedla C oparta jest na zestawieniu dwóch typów budynków mieszkalnych: falowca (najdłuższego budynku w Polsce) i czterech wyraźnie wyodrębnionych zespołów pięciognacyjnych bloków, które Kandydat nazywa *blok kwartałami*. Wybrany *blok kwartał* zostaje opracowany w najwyższym stopniu szczegółowości. Kacper Ludwiczak przeprowadza analizę przestrzeni prywatnych, przestrzeni publicznych, terenów o częściowo ograniczonej dostępności, struktury komunikacyjnej osiedla, by w masterplanie zmodyfikować układ przestrzenny zgodnie z całościową koncepcją precyzyjnie określającą sposób użytkowania poszczególnych przestrzeni i gradację ich dostępności. Masterplan osiedla C przedstawia kompletną, harmonijnie zorganizowaną przestrzeń, podkreślającą wartość kompozycyjną układu brył. Kacper Ludwiczak rzeczywiście zmienia *stojące przestrzenie* w *płynące przestrzenie* posiadające nurt i kierunek; zwiększa jakość zamieszkiwania w blokowym środowisku i wskazuje drogi zmierzające do oswojenia przestrzeni niczych. We własny, oryginalny sposób realizuje modernistyczną wizję jednostki funkcjonalnie pełnej. Odpowiada na potrzeby mieszkańców osiedla i uprzedza ich oczekiwania.

W pięknym, przepięknym niebezpiecznie pozytywną aurą filmie „Przymorze Wielkie” widzimy, jak mieszkańcy osuwają przestrzeń na swój własny, zapewne jedynie możliwy

sposób. Ulegamy urokowi dojmującej realności miejsca z jego niedoskonałościami, ułomnościami, liszajami. Z ogólnie dostępnej, niczyjej przestrzeni mieszkańcy wykroili własne małe terytoria – kwiatowe rabatki, warzywniki, namiastki sadów.

Kacper Ludwiczak dysponując ogromną wiedzą i doświadczeniem, podpowiada mieszkańcom blokowisk, jak wzmocnić uczucie zadomowienia, jak stopniowo przejąć i wspólnie użytkować całą przestrzeń między blokami. Urbanistycznie wydzielone cztery zespoły budynków osiedla C uzupełnia o wydzielenie architektoniczne. Wyznacza do szczegółowego opracowania jeden z trzech typowych zespołów charakteryzujących się powtarzalnym, równoległym układem zabudowy. W obrębie wybranego zespołu – *blok kwartału* – proponuje zwartą, nasyoną znaczeniowo i formalnie atrakcyjną przestrzeń formowaną architekturą przyston. Nawiązując do struktury tradycyjnie kształtowanych miast, proponuje „sekwencje *urbanistycznych wewnątrz miejskich*, zaprojektowanych w formie przestrzeni wspólnotowych o czytelnie zdefiniowanej dostępności. Przestrzenie te tworzą: przedproża, podwórka, dziedzińce i trakty piesze oraz strefy miejsc postojowych”. Podwórka – zewnętrzne pokoje dzienne małych wspólnot (określonych użytkowaniem przez mieszkańców wspólnej klatki schodowej) – usytuowane zostały od południowej strony budynków, chociaż wejścia do nich znajdują się na północy. W moim odczuciu, w pełni satysfakcjonujące korzystanie z podwórek zapewni jedynie przebiecie klatek schodowych północ-południe. Rozwiązanie to jest niestety przewidziane w czwartym, ostatnim etapie realizacji koncepcji pełnej rewitalizacji Przymorza Wielkiego. Tymczasem Kandydat proponuje przejście do podwórka wokół bloku, a w przyszłości – przebiecia klatek lub alternatywnie – wprowadzenie spiralnych klatek schodowych łączących podwórka z balkonami.

Formę nowych *urbanistycznych wewnątrz miejskich* tworzy architektura przyston – elastyczny system organizacji przestrzeni nawiązujący do struktury tradycyjnie kształtowanych miast. Przystony architektoniczne identyfikują miejsca, umożliwiają regulację dostępności fizycznej i wizualnej do poszczególnych stref, mogą być dopełniane elementami małej architektury i pawilonami o precyzyjnie dobranej funkcji. Określa i różnicuje je wysokość, stopień przezierności i użyte materiały: beton, drewno, zieleń niska i wysoka. W wypadku *przedproży* przystony aranżują przestrzeń pomiędzy wejściami do budynków a traktami komunikacyjnymi, tworzą zadaszenia wejść do budynków, wiaty rowerowe oraz siedziska. *Dziedzińce* – wewnętrzne przestrzenie *dużych wspólnot* – są kolejnym wyodrębnionym elementem sekwencji wewnątrz urbanistycznych osiedla. Ażurowa architektura przyston zapewnia wydzielenia i wizualne przenikania przestrzeni, jednocześnie wyznacza jasne granice przynależności terenu. Dziedzińce są dostępne fizycznie dla *wspólnot blok kwartału*, wizualnie – dla wszystkich użytkowników osiedla.

Kacper Ludwiczak wyznacza kierunek usystematyzowanych działań projektowych zmierzających do *oswajania blokowisk*. Proponuje system ram projektowych oferujący mieszkańcom, projektantom i spółdzielniom mieszkaniowym katalog wariantów kształtowania przydomowego otoczenia „z zachowaniem spójności przestrzennej i estetycznej”. W graficzny sposób przedstawia warianty rozwiązań uniwersalnych dla *podwórka*, które stanowi „pierwszy i kluczowy element” zmiany osiedli mieszkaniowych

z „abstrakcyjnych i bezskalowych przestrzeni blokowisk w czytelnie zdefiniowane urbanistyczne wnętrza miejskie”.

Zaproponowane przez Kacpra Ludwiczyka rozwiązania projektowe będące częścią złożonego, całościowego planu naprawczego (*nie*)modernistycznych osiedli zakładają ewolucję w czasie i wielowariantową modyfikację struktur przestrzennych. Kandydat określa cztery etapy realizacji projektu zmierzającego do pełnej rewitalizacji Przymorza Wielkiego z uwzględnieniem wszystkich aspektów społecznych, formalnych i ekonomicznych oraz stopnia skomplikowania inwestycji. Etap pierwszy zakłada uformowanie przestrzeni małych wspólnot – przedproży i podwórek, drugi – uformowanie przestrzeni dużych wspólnot – dziedzińców i traktów pieszych, trzeci – zastąpienie relokowanych miejsc postojowych parkingami wielopoziomowymi. Etap czwarty – o najwyższym stopniu skomplikowania, wymagający realizacji w ramach programu rządowego – obejmuje swoim zakresem modyfikację zabudowy mieszkaniowej oraz modernizację istniejących i projektowanie nowych obiektów infrastruktury społecznej w skali całego osiedla Przymorze Wielkie.

Kacper Ludwiczak przedstawia praktyczne możliwości wykorzystania planu naprawczego, będącego swoistą instrukcją do wdrożenia na dowolnym (*nie*)modernistycznym osiedlu mieszkaniowym. Wskazuje trzy drogi realizacji planu: drogę inicjatywy oddolnej rozpoczynającą się od działań mieszkańców „świadomych potencjału i możliwości wprowadzania zmian w swoim miejscu zamieszkania”, drogę inicjatywy odgórnej oznaczającą działania wprowadzane na poziomie rządowym oraz drogę inicjatywy pośredniej zaczynającą się na poziomie zarządów spółdzielni mieszkaniowych, które wyposażone w katalog rozwiązań uniwersalnych, po konsultacjach z mieszkańcami, wprowadzałyby pożądane zmiany. Potencjał finansowania zaproponowanych w *planie naprawczym* rozwiązań Kandydat dostrzega w możliwości nadbudowy pięciokondygnacyjnych, typowych bloków mieszkalnych o dodatkową kondygnację. Pisze: „standaryzacja architektury modernistycznej (...) umożliwi stworzenie uniwersalnej koncepcji projektowej nadbudowy bloków mieszkalnych, na podstawie której spółdzielnie mieszkaniowe nawiązywałyby współpracę z deweloperami w celu wspólnej realizacji inwestycji”.

W końcowej części dysertacji Kacper Ludwiczak proponuje odważną, ale w moim przekonaniu trafną koncepcję przystosowania falowców do najmu krótkoterminowego. Propozycja tak radykalnego rozwiązania wynika z bezpośredniego doświadczenia życia w falowcu, profesjonalnej oceny wartości struktury architektonicznej budynku i przede wszystkim – z całościowej wizji „oswojonego blokowiska”, w którym jasno określone są strefy przynależności terenów i ich przeznaczenie.

Konkluzja

W podsumowaniu stwierdzam, że Kacper Ludwiczak posiada zdolność do samodzielnego prowadzenia pracy naukowej, jak również posiada teoretyczną wiedzę z szerokiego obszaru dotyczącego modernistycznych koncepcji planowania przestrzennego osiedli mieszkaniowych i wyjątkowo szczegółową, popartą badaniami uczestniczącymi oraz

ankietowymi wiedzę o gdańskim osiedlu Przymorze Wielkie. Rozprawa doktorska jest doskonale uporządkowanym zbiorem myśli i działań zmierzających do naprawy blokowisk, do poprawy jakości życia we wszystkich osiedlach mieszkaniowych.

Wyznaczony przez Kandydata obszar badawczy jest wielowarstwową płaszczyzną łączącą myślenie w kategoriach społecznej troski i konceptualizowanie nowych struktur w przestrzeni „pomiędzy”. Pomiędzy „publicznym” a „prywatnym” Kacper Ludwiczak odnajduje „wspólnotowe” – brakującą wartość osiedlowych przestrzeni.

Pozostaję pod urokiem przepełnionego pozytywną energią filmu „Przymorze Wielkie” i doceniam konsekwencję, siłę i skuteczność wszelkich działań popularyzatorskich, projektowych i artystycznych Kacpra Ludwiczaka.

Po zapoznaniu się z całością przedstawionej dokumentacji stwierdzam, że rozprawa doktorska „Oswajanie blokowisk” mgr. inż. arch. Kacpra Ludwiczaka jest oryginalnym opracowaniem o wysokiej wartości naukowej i artystycznej. Tym samym spełnia wymagania określone w art. 187 ustawy z dnia 20 lipca 2018 r. Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce (Dz. U. z 2018 r. poz. 1668 ze zm.).

